

След като дошла полицията, пияната банда напуска кметството и с тъпаните се запътила към циганските колиби, гдето отново проявила мерзостта си, но тук циганите ги набили добре за поруганата им семейна чест и изпратили по домовете” (Зора 1910).

*„Танцувай циганко,
раздавай чар и красота...”*

Най-масово музиката на циганите реализира своите развлекателни и увеселителни функции. Циганите музиканти свирят по хора, седенки, сборове, градински увеселения, заведения. До циганина инструменталист е циганката танцьорка, певица, а не рядко и тя свири. Според разложки музикант, жените свирят на гайда или на гъдулка, а зурната е мъжки инструмент. Но като всяко правило и тук има изключения. “Жена никога не свири на зурна, само леля ми свиреше като глашник на дедо ми” (Пейчева, Димов 2002: 62-63).

В бюджета на Добричката община за 1884 г. с отделен параграф се предвижда събирането на такси от позволителни за свирене по време на ежегодния пролетен панаир. За следващата година е предвиден и приход от “игрите-кючеци” на цигански танцьорки. Съобщава се и за “певачки или танцувачки, които са веселели пийналите с кючеци и песни от съмнително естество” и за скандал в публично заведение през 1902 г., “гдето свирят и пеят различни певици” (Пейчева 1999: 41).

„Загунджиите.... са най-безгрижните и щастливи сред циганите, които могат да бъдат срещнати на Балканите. Младите мъже и жени постоянно се смеят и танцуват, постоянно си правят шеги един към друг. Техните шеги са детски и се смеят със сълзи...” (Petulengro 1915-16: 19). „Понякога танцуват с грациозността на митичните елфи или пеят странни полуразбираеми песни” (Макфий 2007: 66).

“По селските сборовете се завиваха три катa хора – лични и богати ергени водеха хорото.... Чалгаджиите свиреха с налепени по челото каймета. По-настрана от хорото, на място притулено от мъже и дечурлиги зурни свиреха кючек и разиграваха красиви жени и пъстри шалвари”.

“Като музиканти (циганите – б.а.) не липсват на нито един народен празник. Бият големи турски тъпани, надуват гайди, свирят с пищялки, цигулки сърцераздирателни маанета, а пък жените им неуморно удрят пръстите си дайретата, украсени със звънчета.... В техния квартал постоянно се чува музика и игране; останалите без работа цигани постоянно